

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3108/2024. (III. 22.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság 22.B.20.437/2022/14-I. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Beüf.6511/2023/5. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó személyesen eljárva alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján kérte a Pesti Központi Kerületi Bíróság 22.B.20.437/2022/14-I. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Beüf.6511/2023/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó édesapjától, aki sportlövő volt, többek között lőfegyvereket örökölt. Az indítványozó édesapja 2021. május 17-én elhunyt, halála után a család kérésére a rendőrség 2021. június 8-án átvette a tárolt lőfegyvereket és lőszereket. Ekkor derült ki, hogy az indítványozó édesapja a szekrényben tárolt egyes, vadászati célú lőfegyverekre és lőszerre nem rendelkezett engedéllyel. A megtalált lőfegyverek egy része feltehetően Kittenberger Kálmán vadászfegyvere volt, akivel a néhai terhelt apósa volt barátságban. Ez a tény csak utólag jutott a család tudomására. A néhai terhelt apósa – akinek egyébként volt engedélye a fegyverekre – ezeket a fegyvereket elrejtette, amelyeket a fegyverszekrényben tároltak egészen addig, amíg a rendőrség meg nem találta őket. Az indítványozó édesapjával szemben lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés büntetnének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárást indult, a lőfegyvereket lefoglalták. Az NSZKK Kriminálisztikai Szakértői Intézet még a büntetőeljárás folyamán, 2021. augusztus 11-i megkeresésében kérte, hogy az elkobzást követően nyolc puskát oktatási célból az NSZKK fegyvergyűjteményében kerüljön elhelyezésre. Az Építési és Beruházási Minisztérium Műtárgyfelügyeleti Főosztálya néhány fegyver tárgyában védetté nyilvánítási eljárást indított (T-202/2021. tételszám). A büntetőeljárást a terhelt halála miatt a nyomozó hatóság 2021. szeptember 30-án megszüntette. 2022. április 6-án kelt és aznap jogerőre emelkedett 11046/N/15/2022/12. számú hagyatékátadó végzéssel a bűnjeljegyzékben szereplő lőfegyverek és lőszer osztályos egyezség alapján öröklés jogcímén teljes hatállyal átadásra kerültek az indítványozó számára. Az indítványozónak van engedélye vadászati célú fegyver tartására, valamint rendelkezik az Országos Magyar Vadászkamara által kiállított vadászjeggyel.
- [3] A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2023. január 20-án kelt 22.B.20.437/2022/14-I. számú végzésével vagyonelevonásra irányuló eljárásban a megjelölt bűnjeleket (vadászpuskákat, szekrénytárat és lőszereket) elkobozta. A bíróság arra hivatkozott, hogy mivel az elhunyt nem rendelkezett életében a lefoglalt bűnjelek vonatkozásában érvényes lőfegyvertartási engedéllyel, így azokat a jogszabályi rendelkezések megsértésével tartotta. Ezért a bíróság érvelése szerint a lefoglalt lőfegyverek, szekrénytárat és lőszer nem képezheték a hagyaték részét, így azt nem lehetett volna jogszerűen az indítványozó vagyoni érdekelt részére mint törvényes örökösnek a hagyaték részeként átadni. Mindezekre tekintettel a bíróság a bűnjelként lefoglalt lőfegyverek, szekrénytárat és lőszer elkobzásáról határozott.

- [4] A végzés ellen az indítványozó mint vagyoni érdekelt fellebbezést jelentett be, amelyben az elsőfokú végzés megváltoztatását és a lefoglalt lőfegyverek, szekrénytárok és lőszeres részére történő kiadását indítványozta. A Fővárosi Főügyészség Bfel.1536/2022/2. számú átiratában szintén az elsőfokú végzés megváltoztatását és a lefoglalt lőfegyverek, szekrénytárok és lőszeres részére történő kiadását indítványozta. Az ügyészség álláspontja szerint, mivel a fegyverek – hagyatékátadó végzés alapján – jogerősen átadásra kerültek az indítványozó részére, ezért az elkobzásra nincs törvényes lehetőség, mert a fegyverek már az indítványozó örökös tulajdonát képezik. Az ügyészség rámutatott arra is, hogy mivel a fegyverek családi örökségnek számítanak, nem hozhatók összefüggésbe a bűncselekmény elkövetésével sem. Mindemellett az is megállapítható, hogy az indítványozó örökösnek van lőfegyvertartási engedélye, az örökségbe tartozó fegyvereket csak regisztrálni kell az erre kijelölt hatóságnál.
- [5] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2023. április 4-én meghozott 26.Beüf.6511/2023/5. számú végzésével kettő darab szekrénytár lefoglalását megszüntette, és azokat kiadta az indítványozó vagyoni érdekeltnek, egyebekben helyben hagyta a Pesti Központi Kerületi Bíróság végzését. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elkobzás nem mellőzhető. Utalt a bíróság arra, hogy a lőfegyverek lefoglalására még a hagyatéki eljárás előtt sor került arra tekintettel, hogy a néhai terhelt azokat engedély nélkül szerezte meg és tartotta, így a lőfegyverek kapcsolatba hozhatók a bűncselekménnyel. A bíróság utalt arra is, hogy lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés esetén nem mellőzhető az elkobzás arra tekintettel, hogy az az elkövetőre vagy a tulajdonosra a bűncselekmény súlyával arányban nem álló méltánytalan hátrányt jelentene. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy – a hagyatékátadó végzés ellenére – a lefoglalással érintett lőfegyvereket és lőszereseket az indítványozó annak ellenére sem szerezheti meg, hogy fegyvertartási engedéllyel rendelkezik, mert lőfegyvert tartó személy engedély birtokában jogosult lőfegyvert vásárolni, azonban azokat csak forgalmazótól vagy hatályos lőfegyvertartási engedéllyel rendelkezőtől szerezheti be, jelen esetben pedig nem ez történt.
- [6] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Abtv. 27. §-a alapján kérte a Pesti Központi Kerületi Bíróság 22.B.20.437/2022/14-I. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Beüf.6511/2023/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [7] Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtítkára tájékoztatását és hiánypótlási felhívását követően az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy az elkobzással elvonták az öröklés alapján megszerzett tulajdonjogát. Az indítványozó a tulajdonhoz való jog aránytalan korlátozására hivatkozott, mert álláspontja szerint az elkobzott tárgyak, lőfegyverek és lőszeres részére történő kiadása nem ütközik jogszabályba és a közbiztonságot sem veszélyezteti, elkobzásuk azonban sérti az indítványozó tulajdonhoz és örökléshez való jogát.

II.

- [8] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:
- „XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”
- [9] 2. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) indítvánnyal érintett rendelkezései:
- „72. § (1) El kell kobozni azt a dolgot,
[...]
c) amelyre a bűncselekményt elkövették, vagy amelyet a bűncselekmény befejezését követően e dolog elszállítása céljából használtak,
d) amelynek a birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik.”

III.

- [10] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.

- [11] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek is megfelel, mert megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §-át), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XIII. cikk (1) bekezdése], a támadott bírói döntést, tartalmaz a bírói döntés alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint rögzíti a kifejezett kérelmet a bírósági döntés megsemmisítésére.
- [13] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását, jelen ügy befogadását azonban mindkét szempont alátámasztotta.
- [14] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alkotmányjogi panasz felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét azzal összefüggésben, hogy a tulajdonjog szükséges és arányos korlátozását jelenti-e, ha a bíróságok a hagyatékátadó végzésben rögzítettekre tekintet nélkül rendelkeztek a bűnjelként lefoglalt lőfegyverek és lőszerek elkobzásáról, elvonva ezzel a tulajdonjogot.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján külön befogadási eljárás lefolytatása nélkül érdemben bírálta el az ügyet.

IV.

- [16] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [17] 1. Az Alkotmánybíróság először áttekintette a konkrét ügyben felmerült jogszabályi rendelkezéseket.
- [18] A Btk. 72. §-ában szabályozott elkobzás egy olyan, a társadalom védelmét szolgáló intézkedés, amely elsősorban bűncselekmény elkövetése esetén a terhelttel szemben, de akár az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásának, illetve büntetőjogi felelősségének hiányában, így például – ahogyan az indítvány alapjául szolgáló ügyben is történt – az eljárás megszüntetése esetén is alkalmazható. A Btk.-ban meghatározott esetekben az elkobzás kötelező, nem tűr bírói mérlegelést.
- [19] Az alkotmánybírói eljárás alapjául szolgáló ügy szempontjából az elkobzás két esetkörét vette figyelembe az Alkotmánybíróság. Az egyik a Btk. 72. § c) pont első fordulata, amely szerint az elkobzás kiterjed arra a dologra, amelyre a bűncselekményt elkövették. Az elkobzás a hatályos szabályozás alapján valamennyi elkövetési tárgyval rendelkező bűncselekmény esetén alkalmazható. Lényeges szabály, hogy ha a dolog nem a terhelt tulajdona, akkor ezen pont alapján kizárólag akkor rendelhető el az elkobzás, ha a bűncselekmény elkövetéséről a dolog tulajdonosa előzetesen tudott. A másik esetkör a Btk. 72. § d) pontja, amely alapján elkobzás alá esik az a dolog is, melynek birtoklása veszélyezteti a közbiztonságot vagy jogszabályba ütközik. Lényeges, hogy ez a szakasz azokat az eseteket foglalja magában, amikor a dolog birtoklása nem áll közvetlen kapcsolatban a bűncselekmény elkövetésével. A Btk. kommentárja kiemeli, hogy néhány veszélyes dolog, mint a robbanóanyag, a lőfegyver, illetve a kábítószer birtoklása rendszerint bűncselekményt valósít meg, ezért az elkobzás alkalmazása nem a d) pont alapján rendelhető el. A törvényi megfogalmazásból következően az elkobzás alá eső dolognak közbiztonságra veszélyesnek kell lennie, de nem követelmény a dolog közbiztonságra különösen veszélyes volta. Arra vonatkozóan, hogy mi minősül a közbiztonságra különösen veszélyes eszköznek, a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X. 28.) Korm. rendelet irányadó, melynek melléklete tartalmaz egy felsorolást a közbiztonságra különösen veszélyes eszközökre vonatkozóan. A közbiztonságra való veszélyesség megítélése kapcsán azonban fontos szempont, hogy a közbiztonság tényleges és közvetlen veszélye szükséges, annak távoli volta nem elegendő (BH2001. 510.).

- [20] Az alkotmánybíróági eljárás alapjául szolgáló ügy előzménye egy lőfegyverrel vagy lőszerrel való visszaélés miatt indított büntetőeljárás volt, amelynek a megszüntetését követően került sor a büntetőeljárás során lefoglalt lőfegyverek és lőszer elkobzására. A Btk. 325. §-ában szabályozott lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés elkövetési tárgya a működőképes lőfegyver, a lőfegyver, valamint a lőszer, melyek pontos fogalmát a lőfegyverekről és a lőszerokról szóló 2004. évi XXIV. törvény (a továbbiakban: Fegyvertv.) határozza meg.
- [21] Ennek azért van jelentősége, mert a Btk. 73. §-a kivételesen lehetővé teszi az elkobzás mellőzését azon az alapon, hogy az az elkövetőre vagy a tulajdonosra a bűncselekmény súlyával arányban nem álló, méltánytalan hátrányt jelentene. Nem alkalmazható azonban ez a rendelkezés a Btk. 73. § c) pontjában taxatív felsorolt bűncselekmények, köztük a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés esetében. Ebben a körben az elkobzás mellőzésének a kizárása az elkövetés tárgyára, és nem annak eszközére vonatkozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben sem volt lehetőség méltányossági alapon az elkobzás mellőzésére.
- [22] 2. A következőkben az Alkotmánybíróság az elkobzás tulajdonjoggal kapcsolatos alkotmányos összefüggéseire mutatott rá.
- [23] 2.1. Az elkobzás alapja és előfeltétele valamely, a törvényben büntetendővé nyilvánított magatartás, büntetőjog-ellenes cselekmény megvalósulása. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az elkobzás kétségkívül érinti a tulajdonjogot. Büntetőjogban azonban elkobzás elrendelésére csak akkor van lehetőség, ha az intézkedéssel érintett dologgal (a tulajdon tárgyával) összefüggésben bűncselekményt követtek el [33/2002. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2002, 173, 178-179; 86/2009. (IX. 24.) AB határozat, ABH 2009, 811, 820-821.]. Az elkobzás tehát egy olyan speciális büntetőjogi jogkövetkezmény, amely az állam javára történő tulajdonelvonást, a tulajdonjogtól való közjogi alapú megfosztást eredményez. Önmagában azonban az elkobzás intézményének alkalmazása a büntetőeljárással érintett dologra vonatkozóan nem eredményezi a tulajdonjog alaptörvény-ellenes korlátozását mindaddig, amíg az a törvénynek megfelelően, az állami igény érvényesítésének, illetve a közbiztonság védelme érdekében történik.
- [24] A tulajdonelvonásra az állam büntetőjogi igényének érvényesítése keretében kerül sor, amelyet elsődlegesen a bűncselekmény elkövetőjével szemben kell érvényesíteni. Az Alkotmánybíróság azonban már a 1624/B/1991. AB határozatában rámutatott, hogy az elkobzásnak nem szükségképpen előfeltétele az elkövető büntethetősége. Az elkobzásnak mint büntetőjogi jogkövetkezménynek az elkövető büntethetőségétől, illetve megbüntetésétől való függetlenítése azon alapul, hogy a büntetendővé nyilvánított cselekménnyel összefüggő dolgok tulajdonától, illetve birtoklásától való megfosztás akkor is indokolt lehet, ha az elkövető büntetőjogi felelősségének megállapítására – büntető eljárási vagy anyagi okokból – nem kerül sor (ABH 1992, 509, 511.).
- [25] A tulajdonot érintő intézkedések alkotmányosságát az adott jogterület sajátosságának, az alkotmányos alapjogokhoz való közvetlen viszonyának alapul vételével kell megítélni. Az elkobzással összefüggésben lényeges, a tulajdonjogot védő egyik rendelkezés, hogy ha a dolog nem a terhelt tulajdonában áll, akkor bizonyos esetekben nincs helye az elkobzásnak, csak abban az esetben, ha a tulajdonos előzetesen tudott a bűncselekmény elkövetéséről. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a bírósági eljárásokban hivatkozott Btk. 72. § c) pontja egy olyan eset, amikor ez a tulajdonost védő rendelkezés alkalmazandó. Tehát azt a dolgot, amire a bűncselekményt elkövették, nem lehet elkobozni, ha az nem a terhelt tulajdonában áll.
- [26] 2.2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján „az Alaptörvény XIII. cikke alapvetően két szempontból garantálja a tulajdonhoz való jogot. Egyrészt védi a megszerzett tulajdon az elvonás ellen, másrészt védi a szintén már megszerzett tulajdon annak korlátozása ellen” [3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]; 3165/2021. (IV. 30.) AB határozat, Indokolás [71]]. Az elkobzással megvalósuló tulajdonjog korlátozás nem ideiglenes, hanem magának a tulajdonnak az elvonását jelenti, amelyet az elkobzásról szóló döntés alkotmányossági vizsgálata során fokozottan figyelembe kell venni.
- [27] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a bíróságok teljes mértékben figyelmen kívül hagyták az ügy alapjogi érintettségét. Az elkobzás alkalmazásakor kulcsfontosságú annak tisztázása, hogy az elkobzás tárgyának tulajdonjogi viszonyai hogyan alakulnak, mert a nem terhelt tulajdonos bizonyos esetekben védelmet élvez az elkobzással szemben. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntető ügyben eljáró bíróságnak az elkobzásról szóló döntés meghozatala során tisztázni kell a tulajdonos személyét, a tulajdonjog fennállását vagy annak ellenkezőjét. Nem feladata azonban a büntető bíróságnak a közjegyző döntésének tartalmi felülvizsgálata, illetve arra nincs is hatásköre. Az ügyben a jogerős hagyatékátadó végzés megállapította az indítványozó tulajdonjogát a lefoglalt fegyverekre vonatkozóan, így az a bírósági érvelés, amely kizárólag a hagyatékátadó végzésre és a hagyatéki eljárásra tekintettel vitatja az indítványozó

tulajdonjogának fennállását, alaptörvény-ellenesen korlátozza az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jogát. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy önmagában nem az elkobzás elrendelése eredményezte a tulajdonjog alaptörvény-ellenes korlátozását, hanem az, hogy az elkobzásról szóló döntés során az eljáró bíróságok nem vették figyelembe az alapjogok, jelen esetben a tulajdonjog érintettségét.

- [28] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság 22.B.20.437/2022/14-I. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Beüf.6511/2023/5. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat a rendelkező részben foglaltaknak megfelelően megsemmisítette.

Budapest, 2024. március 5.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1351/2023.

